

CHÀNG ĐƠI VÀ CON NÒNG NỌC

Vào đầu mùa mưa, chàng Đơ hay đi đơm cá cùng với ông cậu. Cứ đơm từ tối hôm trước đến sáng hôm sau là được rất nhiều cá trê, cá lóc. Còn đến mùa cạn thì chỉ có một mình chàng Đơ đi đơm cá. Một bữa kia, cậu của Đơ nói:

- Mày lấy hết rọ đi mà đơm, Đơ ạ. Chùng nào rảnh thì thôi chứ nước cạn bắt được ít cá quá.

Buổi chiều, chàng Đơ đi đặt hết số rọ ông cậu có. Nhưng đến sáng hôm sau, Đơ lấy rọ đơm cá về thì chỉ có một con Nòng nọc mà không có một con cá nào khác. Con Nòng nọc cất tiếng nói với Đơ:

- Đơ hãy nuôi tôi đi, sau này không thiệt thòi gì đâu.

Nghe Nòng nọc nói vậy, Đơ bèn nuôi Nòng nọc trong nồi đất và Đơ rất quý nó. Sau đó được ba tháng ông cậu Đơ ăn mừng lúa mới. Bà con họ hàng tới dự rất đông vui. Nhưng trong giờ ăn uống có một đứa bé con người ta cứ khóc, khóc mãi. Ai hỏi gì nó cũng không nói, ai dỗ dành nó cũng không nín. Chỉ khi đến gần con Nòng nọc của Đơ thì đứa bé mới thôi khóc. Thấy vậy, cha mẹ của đứa bé tính mua con Nòng nọc của Đơ mới chịu. Thế nhưng, Đơ lại không chịu lấy trâu đực mà chỉ lấy con trâu cái đã già.

Từ đó, ngày ngày Đơ chăm chỉ chăn con trâu già của mình ở rìa nương rẫy. Một đêm, khi ngủ Đơ mơ thấy con trâu già nói với mình rằng:

- Anh chăn tôi như thế thì không tốt đâu, anh phải làm cho tôi cái chuồng chứ.

Đến sáng, nhớ lời trâu dặn, Đơ vào rừng chặt gỗ, chặt tre về làm chuồng cho trâu ở. Buổi tối, Đơ ngủ luôn trong chuồng để giữ trâu. Một đêm kia, con trâu ỉa ra bảy bô chén bát quý. Đến bảy đêm sau nữa, trâu ỉa cho Đơ rất nhiều ché Lung, ché Tang-sanh, ché Ja-bơ. Rồi những đêm tiếp theo, trâu ỉa cho Đơ rất nhiều chiêng phèng la và nồi đồng.

Ngày lại ngày, cứ thế Trâu của Đơ ỉa ra rất nhiều của cải. Thấy vậy, cậu của Đơ liền hỏi mượn trâu cái già một đêm. Đơ cho cậu mượn và nó ỉa cho cậu Đơ vô số chăn áo, chén bát, ché phiêng, phèng la, nồi đồng. Tiếng đồn về trâu của Đơ lan đi xa hơn và một ông cậu khác của Đơ cũng hỏi mượn trâu một đêm. Nhưng lần này Trâu ỉa ra tòn chén bát vỡ, chiêng bể, phèng la bể và chăn áo rách. Thấy vậy, ông cậu Đơ tức lắm, ông ta lấy dao chặt gãy chân con trâu già của Đơ. Hôm sau, ông cậu xấu bụng tới nhà Đơ nói:

- Nay Đơ, trả trâu cho mày đây. Đến mà bắt nó về.

Đơ tới nhà cậu đem trâu về chăm sóc, chữa bệnh cho nó. Nhưng con trâu yếu quá nên bị chết. Đơ bèn xẻ thịt con trâu ra thành ba phần. Xong xuôi đâu đó, Đơ đem cất kín và cứ mười ngày lại thăm chùng một lần. Mỗi lần thăm, Đơ lại thấy giò ăn lúc nhúc thêm đông hơn trước. Sau bảy lần thăm, Đơ mới thấy giò sắp thành trâu. Sau đó bảy ngày, khi Đơ đi tới chỗ đó thì gặp Thần cây đa ở dọc đường. Thần hỏi Đơ:

- Cháu đi đâu vậy?

- Cháu đi xem con nghé, ông ạ.

- Con ghé của cháu đã thành trâu rồi. Nhưng cháu hãy khoan lừa về, cháu phải kiểm dây và làm chuồng cho nó trước đã.

Nói xong, Thần cây đa vẩy nước vào mắt Đơi rồi mời chàng lên nhà chơi. Ăn uống xong xuôi, Thần mới bảo rằng:

- Cháu đừng sợ voi đâm, cọp vồ trâu của cháu. Nhưng trước hết cháu cũng phải làm nhà để ở đã.

Đơi nghe lời Thần về nhà với những tre, gỗ... mà Thần cho nài. Thần lại bảo Đơi:

- Ngày mai cháu đừng đi chơi đâu hết. Hãy ở một chỗ rồi ngày mai ta sẽ cho người tới làm nhà cho cháu.

Hôm sau, khi người ta đến giúp Đơi làm nhà, Thần cũng đến và hỏi Đơi muốn dựng nhà ở đâu, Đơi trả lời rằng chàng muốn dựng nhà ở phía đông con suối. Mọi người dựng nhà và làm thêm cho Đơi hai nhà nhỏ để chứa lúa. Dựng nhà xong xuôi rồi Đơi mới lấy H'Lang làm làm vợ. Sau khi thành vợ thành chồng với H'Lang, Đơi bảo vợ:

- Hôm nay tôi đi lừa trâu về. Nếu trâu về tới nài đừng ra ngoài sà vì trâu rất dàu nó sẽ cạ vào sà làm nài rơi xuống đất đấy.

Dặn dò vợ xong, Đơi đi lừa trâu về. Nhưng H'Lang không nghe lời chồng mà cứ ra đứng ở đầu sà để coi trâu. Vì vậy trâu cạ vào sà làm cho H'Lang ngã xuống đất, nhưng rất may là không bị trâu giẫm chết. Thấy vậy, Đơi tức giận nói:

- Tại sao nài đứng ra ngoài sà?

Nhưng H'Lang im lặng nên Đơi lại trách mắng:

- Tôi đã bảo nài rồi mà nài không chịu nghe. Nếu nài không đứng ở đầu sà thì làm sao có chuyện bị ngã xuống đất...

- Thôi nói làm gì nữa. Anh đi chặt cho tôi một long nửa đi.

Khi Đơi mang long nửa về, H'Lang bèn dùng nửa cửa vào đầu mình, xéo một ít tai trái, một ít tai phải, chặt một ít tay, một ít chân, lấy một ít ruột gan, dạ dày, rồi đem nấu trong một ống nửa, ở phía dưới có lót chần. Một lát sau, xương thịt của H'Lang hiện thành một đứa trẻ. Khi đứa con được mấy mùa rẫy, vợ chồng Đơi tổ chức ăn mừng. Trước tiên, chàng mời Thần cây đa tới ăn uống, sau đó mời đến dân làng. Đám tiệc kéo dài 7 ngày 7 đêm thật linh đình. Cuối buổi tiệc, Đơi giết một con trâu để cúng cho các thần đã giúp Đơi dựng nhà dựng cửa.

Từ đó trở đi, mọi người trong buôn trở nên thân thiết với Đơi hơn và họ thường tới chơi nhà Đơi. Còn Đơi, khi giàu sang, có nhiều lúa gạo, trâu bò, chiêng ché vẫn gần gũi và giúp đỡ cho dân làng được sống sung sướng như chàng.

(Người kể: Y Tân, buôn Jong Biap, xã Đak Gân, huyện Đak Mil, tỉnh Đak Nông)